

moč). Škodljive pa so lahko tudi lažne spletne strani, kraja identitete, vsiljena pošta, včasih tudi navadna verižna pisma (morda so v njem podatki, ki jih ne bi smeli razkriti oz. posredovati).

Zavarujmo svoja gesla, svojega elektronskega naslova ne posredujmo vsakomur, predvsem pa preverimo vsakršen sum: neznanec nam ponuja zaslužek; nekdo bo prejel denar, če bomo posredovali sporočilo 10 prijateljem; spletna stran banke je nekoliko drugačna kot navadno; vsebina sporočila je skoraj neverjetna. Tak sum lahko najhitreje preverimo tako, da ključne besede iz sporočila ali strani vpišemo v iskalnik ali pobrsrkamo po straneh zanesljivih ponudnikov antivirusnih programov.

Zaključek

Članek le delno pokriva področje virtualne varnosti. Danes je veliko informacij, poiščemo pa lahko tudi strokovno pomoč pri vprašanih, na katera ne znamo odgovoriti. Obiščemo lahko delavnico ali tečaj, kjer bomo izvedeli več ter se poučili o varnosti in zaščiti.

Pustimo se poučiti komu, ki o zaščiti in varnosti ve več od nas in mu zaupamo. Naj pregleda naš računalnik in nam svetuje. Če se znajdemo v resnih težavah, ko sumimo, da gre za kršenje zakona, se obrnimo na policijo.

V uporabo priporočam naslednje spletne strani:

- www.safe.si (osveščanje o varni rabi spleta in novih tehnologij);
- www.spletno-oko.si (prijava otroške pornografije in sovražnega govora);
- www.cert.si (center za posredovanje pri omrežnih incidentih);
- www.varninainternetu.si (problematika informacijske varnosti);
- www.varniinternet.si (izobraževanje na področju varnosti na spletu);
- saferinternet.at/chadvice (priročnik za učitelje Avstrijskega inštituta za uporabne telekomunikacije z naslovom Spolnost in nasilje v digitalnih medijih – ni v slovenskem jeziku). ■

Opombe

1. <http://sl.wikipedia.org/wiki/Virtualnost>.
2. http://sl.wikipedia.org/wiki/Second_Life.
3. Sveto pismo, 1 Tes 5,21.

En klik, tisoč posledic

Nekaj pravil varnega vedenja na internetu za otroke in starše

✍ Kristina Lepen

Internet je zanimiv, saj omogoča potovanje v neznano, usvajanje novih spoznanj, pomaga pri učenju; preko njega spoznamo nove prijatelje, lahko si brez težav dopisujemo z mnogimi ljudmi. Internet omogoča svobodo; lahko se igramo, poslušamo glasbo, pri vsem tem pa ni pomembno, koliko smo stari. Ponuja veliko izzivov, ki se jim je težko upreti.

(Ne)varnost interneta

Brskanje po spletu je v zadnjem času izpostavljeno tudi različnim nevarnostim. Za varno brskanje je pomembno, da pri tem sodelujejo otroci oz. mladostniki, starši, učitelji oz. izobraževalne ustanove in država. Varnost brskanja na spletu je predvsem svetovni problem, zato se ga je treba lotevati globalno. Zato je v zadnjem času veliko ozaveščanja in proučevanja problematike varnega brskanja preko anketiranja uporabnikov svetovnega spleta in analize rezultatov.

Internet je med slovenskimi otroki zelo razširjen. Otroci in najstniki ga najraje uporabljajo za klepetanje, dostop do filmov in glasbe ter kot vir informacij za izdelavo različnih šolskih nalog. Internet je realen del v življenju današnjih mladih. Več časa namenijo brskanju po internetu kakor gledanju televizije ali druženju s prijatelji. Moramo pa se zavedati, da 'virtualni' svet vsebuje enake neprijetnosti in nevarnosti kot 'realni'. Otroci in mladostniki so najbolj ranljivi uporabniki interneta, saj tehnično sicer računalnik in internet obvladajo do popolnosti, toda zaradi mladosti in

neizkušenosti, pa tudi pretirane radovednosti, se lahko hitro ujamejo v skrivne pasti tega medija.

Nasveti za otroke in mlade

Mladostniki že ogromno vedo o internetu, otroci malo manj, vendar pa bi bilo najboljšo, da bi se še več naučili o varni uporabi interneta sami ali ob pomoči staršev. Za večjo varnost in obenem tudi zabavo z virtualnimi prijatelji je potrebno, da otroci in mladostniki upoštevajo določena pravila pri brskanju po spletu (http://www.safe.si/c/676/TOP_10_NASVETOV/?preid=671):

1. Ko klepetas na internetu, vedno uporabljalj vzdevek.
2. Ne srečuj se z neznanci s spleta (tudi če se ti zdijo v virtualnem svetu tvoji prijatelji).
3. Gesla so skrivnost. Pogosto jih spreminjaj.
4. Spoštuj spletno etiko oz. bonton. Česar ne želiš, da drugi storijo tebi, tudi ti ne naredi drugim.
5. Nadlegovanje preko interneta ali mobilnega telefona je nedopustno. Staršem povej, če te kdo nadleguje prek spleta ali če naletiš na neprijetno vsebino.
6. Ne odpiraj pošte in priponk od neznancev.
7. Uporabljalj antivirusni program in požarni zid, ko brskaš po spletu.
8. Na spletu ne izdajaj svojih osebnih podatkov, niti podatkov svojih staršev. Ne objavljaj svojih zasebnih fotografij, niti fotografij svojih prijateljev.
9. Z uporabo interneta ne pretiravaj.
10. Z interneta ne prepisuj, vedno navedi vir in avtorja. Preveri tudi druge vire (knjige ...) in ne verjemi, da je vse, kar piše na internetu, tudi res.

Otroci oz. mladostniki lahko pravila natisnejo in obesijo poleg računalnika. Lahko pa tudi pripravijo plakat s sošolci s temi pravili in ga izobesijo v razredu.

Nasveti za starše

Ker današnji mladi odrasčajo ob internetu, jih imenujemo kar netgeneracija. Odkar internet ni le vir informacij, temveč tudi možnost komuniciranja z ljudmi, ga upravičeno imenujemo sodobno otroško dvorišče. Tako kot v 'realnem' svetu, tudi v 'virtualnem' obstajajo

otrokom prijazna in nevarna dvorišča. S tem so odrasli postavljeni pred novo, sodobno vzgojno vprašanje, kako vzgajati otroke in mladostnike za ustvarjalno in hkrati varno rabo interneta. Pomembno je, da so starši obveščeni o tem, kaj njihov otrok počne na internetu. Najbolje je, da ga že od začetka spremljajo in usmerjajo. Skupaj z otroki naj postavijo družinska pravila o uporabi interneta, ki naj veljajo za vse. Med pravili naj bo tudi dnevna oz. tedenska časovna omejitev uporabe računalnika oz. interneta.

Pravila in vzgoja za internet sta zelo podobna pravilom in vzgoji za 'resnično' življenje. Čeprav v večini starši niso računalniški strokovnjaki, lahko svoje otroke vzgoji v odgovorne uporabnike interneta. Pravila in nasveti, ki jih moramo prenesti nanje, niso toliko povezana s tehnologijo. Življenjske izkušnje so dovolj, da otrokom pojasnimo, zakaj na spletu ni dobro razkrivati osebnih podatkov neznancem, zakaj vsaka slika ni za objavo, zakaj ni priporočljivo, da ob spletu preživijo ure in ure, zakaj tudi glede spleta veljajo pravila lepega

Foto: arhiv Socialna akademija

obnašanja, zakaj ni verjeti vsemu in vsakomur itn.

Za pomoč pri vzgoji za čim bolj varno uporabo interneta navajamo 10 nasvetov (http://www.safe.si/c/691/Top_10_nasvetov/?preid=673):

1. Zaščitite svoj računalnik s požarnim zidom in protivirusnim programom, ki ga redno posodabljate. Če tega ne zmorete sami, poiščite pomoč.
2. Računalnik postavite v dnevni prostor, skupaj s svojimi otroki razi-skujte internet. Pustite jim, da vas tudi oni naučijo česa o novih tehnologijah.
3. Določite družinska pravila, koliko prostega časa dnevno ali tedensko lahko otroci preživijo ob internetu oz. računalniku.
4. Naj prepoved interneta ne bo način reševanja morebitnih težav. Z otroki vzpostavite dialog o tem, kaj počnejo na spletu. Vohunjenje z različnimi programi ni najboljša rešitev in je poseg v otrokovo zasebnost. Otroci naj zaupajo svojim občutkom. Če jim je zaradi česar koli na internetu neprijetno, naj vam o tem povedo.
5. Otroci naj na internetu ne objavljajo svojega naslova, telefonske številke, naslova elektronske pošte, šole, ki jo obiskujejo, in drugih osebnih informacij. Uporabljajo naj vzdevek, ki ne razkriva njihove identitete.
6. Nadlegovanje preko spleta in drugih tehnologij je nedopustno. Naučite svoje otroke, da pravila lepega obnašanja veljajo tudi glede spleta. Učite jih, da je razlika med tem, kaj je prav in kaj ne, na internetu enaka kot v resničnem življenju.
7. Otroke poučite, da sta posedovanje in uporaba piratskih kopij računalniških programov, filmov in glasbe nezakonita. Pojasnite jim, da je nezakonito presnemavanje rezultatov dela drugih ljudi povsem enako, kot če bi to ukradli v trgovini.
8. Otroke učite, da ni nujno, da vse, kar preberejo ali vidijo na internetu, tudi drži. Spodbujajte jih, naj vas, če niso prepričani, vprašajo in preverijo še druge vire.
9. Otrokom prepovejte, da bi se brez vaše vednosti sestajali s t.i. prijatelji z interneta. Pojasnite jim, da ti prijatelji morda niso to, za kar se izdajajo.

10. Zavedajte se, da noben filter za neprimerno vsebino ni 100-odstoten. Filtri so morda primerna rešitev za manjše otroke, pri večjih pa se ni priporočljivo zanašati nanje. Otrok bo prej ali slej naletel na določene vsebine (pri prijatelju, v knjižnici) – gotovo je bolje, da ste takrat poleg. V pomoč so lahko tudi spletne strani in članki oz. publikacije o varni uporabi interneta. Otroci in mladostniki se lahko preko njih naučijo spretno krmariti po internetu, uporabljati varno komunikacijo, zaščititi svoje podatke in preveriti zasvojenost s sodobnimi tehnologijami. Starši, učitelji in drugi pa lahko na teh straneh izvedo, kako omogočiti sebi in otroku čim boljše zaščito pred nevarnostmi interneta.

Nekaj spletnih strani:

- www.safe.si
- www.varnaininternetu.si
- www.varnostnaspletu.si
- <http://www.varniinternet.si/>
- Vladni portal za otroke in mladino (Ministrstvo za javno upravo): http://www.otroci.gov.si/index.php?option=com_content&task=view&id=228&Itemid=438 ■

Viri

http://www.safe.si/c/676/Top_10_nasvetov/?preid=671; pridobljeno: 20. 7. 2012.
http://www.safe.si/c/691/Top_10_nasvetov/?preid=673; pridobljeno: 20. 7. 2012.
 Korpar, Danijel: *E-priročnik Internet in varnost otrok v osnovni šoli*; objavljeno: <http://student.pfmb.uni-mb.si/~dkorpar/e-priocnik/>; pridobljeno: 20. 7. 2012.

Upokojene pedagoške delavce, ki bodo pridobljeno znanje prenesli med osnovnošolske učence, vabimo na seminar **Ambasadorji varnega e-vedenja**, ki bo v Ljubljani, 26. in 27. 9. 2012, med 8.30 in 12.00.

Vsebina: Socialna omrežja, odgovornost za (ne)varno uporabo interneta, zasvojenosti in pornografija.

Vodijo: mag. Silvo Šinkovec, Klemen Jevnikar, Kristina lepen

Informacije in prijave: DKPS, 01/43 83 987, <http://www.dkps.si>, dkps.seminarji@gmail.com

Med najstniško zabavo in vrstniškim nasiljem

✍ Bogdan Žorž

Sedmega junija letos sem imel priložnost sodelovati na okrogli mizi o aktualni problematiki mladinskega prestopništva pri nas. Pripravila jo je Fakulteta za varstvene vede, v programu Dnevov varstvoslovja kot nekakšno študijsko srečanje v okviru mednarodnega projekta »YouPrev«. Sodelovala je vrsta strokovnjakov iz šolstva, zdravstva, socialnega skrbstva in policije.

O d precejšnjega števila sodelujočih sem slišal opozorila o tem, da se med mladimi širijo nove oblike prestopništva, ki se na različne načine povezujejo s sodobnimi tehnološkimi pridobitvami – računalniki, medmrežje, mobilna telefonija ... Zame je bila ta razprava nekakšna potrditev izkušenj iz moje svetovalno – terapevtske prakse, tudi nekak znak, da pri teh mojih izkušnjah ne gre zgolj za osamljene, posamične primere. Očitno smo pričali nekim sodobnim pojavom vrstniškega nasilja, na katere niti nismo dovolj pripravljeni niti jih ne poznamo dovolj, zato se tudi nanje ne znamo dovolj učinkovito odzivati.

V praksi se vse pogosteje srečujem s stiskami otrok, mladostnic in mladostnikov ter njihovih staršev, ki so tako ali drugače povezane z zlorabami sodobne tehnologije. Srečal sem se s stiskami deklet, ki so v svoji naivnosti poslale po mobilnem telefonu svojemu fantu fotografijo, posneto

z mobijem. Največkrat so se same fotografirale, pomanjkljivo oblečene ali celo gole in to poslale fantu, da bi ustregle njegovi želji. Žal jih je potem čakalo hudo presenečenje – fotografije so se znašle na mobijih sošolcev ali celo na medmrežju ... Ko so nekateri starši iskali pomoč v šoli, so jih tam 'potolažili', češ da je fotografija zelo slaba, da se 'skoraj nič ne vidi' ...

Nič manjše niso stiske otrok, ki prejemajo SMS-e svojih sošolcev, s katerimi jih izsiljujejo, zmerjajo, jim grozijo ... Srečal sem se s starši takih otrok, ki so se obrnili na pomoč na šolo ali na policijo – in bili zavrjnjeni. Na šoli so jim rekli, da »gre za zasebne odnose med sošolci, v katere se šola na more vmešavati«. Na policiji so bili zavrjnjeni še bolj banalno: z argumentom, da »gre za otroške igrice, s katerimi se policija ne more ukvarjati, ker ima veliko pomembnejših nalog«. Nekateri starši so iskali pomoč na centrih za socialno delo – in bili tudi tam zavrjnjeni, češ da gre za neoprijemljive zadeve, da takšne grožnje niso nič resnega, da so le otroške igre, neke vrste sodobna zabava ...

Srečal sem se tudi s primeri, ob katerih so se sicer pristojni (šole, policija) odzvali, ukrepali proti storilcem – starši pa so ostali sami s svojim otrokom – žrtvijo, in niso vedeli, kako naj mu pomagajo.

Zavedati se moramo, da se v takih in podobnih primerih dejansko srečujemo z vrstniškim nasiljem – ki se dogaja s pomočjo teh sodobnih tehnoloških medijev. In morali bi se na to vrstniško nasilje odzivati kot na vsako drugo!

Pogosto slišim mnenja, stališča, da pri tem ne gre za neko 'resno' vrstniško nasilje, da gre v resnici za otroške,